

Checklist veldhulpverlening

Maak je eigen Calamiteitenplan voor
veldhulpverlening in bos en natuurterreinen

Opdrachtgever

VBNE, werkgroep Arbo en
Veiligheid

September 2020

Tekst en concept

CopyRijt Tekstproducties

Foto's

Clifton Buitink (voorkant,
p. 5 en 8)
Jan Polman (p. 6, 10 en 14)

Vormgeving

Mariëtte Boomgaard,
Ocelot Ontwerp

Inhoud

Vooraf	3
1 Calamiteitenplan op maat	4
2 Stappenplan	7
3 Richtlijnen 2020 stap voor stap	8
4 Meer weten	19
Bijlage: Taak Risico Analyse (TRA)	21

Checklist veldhulpverlening

Vooraf

Voor wie?

De Checklist veldhulpverlening is voor personen die Calamiteitenplannen opstellen en de veldhulpverlening organiseren. Dit zijn bijvoorbeeld:

- Werkgevers
- Vrijwilligersgroepen

Doel?

De Checklist veldhulpverlening is een praktisch hulpmiddel om:

- zelf een goed Calamiteitenplan voor veldhulpverlening te maken dat voldoet aan de ARBO-wet en -regelgeving.
- de juiste beheermaatregelen voor de eigen werksituatie te nemen.

Daarnaast is de Checklist veldhulpverlening voor vrijwilligersgroepen handig bij het treffen van maatregelen om veilig buiten te werken.

Let op:

De Checklist veldhulpverlening is voor hulpverlening in bos- en natuurterreinen, oftewel: veldhulpverlening. De BHV in bijvoorbeeld gebouwen valt buiten deze checklist.

Gebruik?

Doorloop de checklist stap voor stap. Zo maak je eenvoudig een compleet Calamiteitenplan voor veldhulpverlening. Dit plan past bij je organisatie of vrijwilligersgroep én voldoet aan de ARBO-wetten en -regels.

Wie heeft de checklist gemaakt?

De Checklist veldhulpverlening is opgesteld door de werkgroep Arbo en veiligheid van de VBNE. Organisaties in de sector bos en natuur zijn nauw betrokken geweest bij de inhoud en totstandkoming ervan. Zij adviseren hun leden de Checklist veldhulpverlening te gebruiken bij het maken van hun Calamiteitenplan.

Deze checklist vervangt de HGA-beleidsnotitie van 2004 'BHV maatregelen voor risicovolle werkzaamheden onder geïsoleerde omstandigheden in bos en natuurterreinen'. (J. Polman)

1

Calamiteitenplan op maat

Waarom een Calamiteitenplan veldhulpverlening?

Aandacht voor veilig werken op geïsoleerde plekken in bos en natuurterreinen vindt iedereen vanzelfsprekend. Toch kan er soms iets misgaan. Daarom moet elke organisatie een Calamiteitenplan hebben. Dit is een draaiboek waarin bijvoorbeeld staat welke calamiteiten kunnen voorkomen en welke hulpverleners bij welke werkzaamheden aanwezig moeten zijn. In het Calamiteitenplan staat verder hoe eventuele slachtoffers vanuit afgelegen geïsoleerde gebieden vervoerd kunnen worden naar hulpposten of hoe hulpdiensten de werklocatie kunnen bereiken. Een goed voorbereide hulpverlening draagt bij aan het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van calamiteiten voor mensen. Een Calamiteitenplan vergroot dus de veiligheid van professionals, vrijwilligers en eventuele gasten. Deze Checklist veldhulpverlening helpt bij de organisatie van de hulpverlening in bos en natuurterreinen.

Is een Calamiteitenplan verplicht?

In de Arbowet staat dat werkgevers verplicht zijn goede bedrijfshulpverlening (BHV) te organiseren. Een calamiteitenplan is een handige manier om daaraan te volden.

Werkgevers moeten de Bedrijfshulpverlening organiseren voor de gehele werkomgeving. Dus zowel in de gebouwde omgeving als buiten de gebouwde omgeving en in geïsoleerde gebieden. Hulpverlening buiten gebouwen en bewoond gebied noemen we ook wel veldhulpverlening (VHV). Hoe deze hulpverlening is georganiseerd, staat in het Calamiteitenplan.

Wat als er geen Calamiteitenplan is?

De praktijk leert dat de veldhulpverlening na een calamiteit vaak niet adequaat is zonder een Calamiteitenplan. Het is zinvol om vooraf na te denken wat er bij een calamiteit moet gebeuren en dit vast te leggen. Iedereen die betrokken is bij werkzaamheden weet dan wat er moet gebeuren.

Na een ernstige calamiteit stelt de Inspectie SZW vaak een onderzoek in. Zij kan vragen hoe de hulpverlening is georganiseerd. Een Calamiteitenplan biedt een antwoord op deze vraag. De Inspectie SZW kan ook onderzoek doen bij calamiteiten bij het werk door een vrijwilligersgroep. Ook zij zijn verplicht om maatregelen te treffen om zo veilig mogelijk te werken. Een Calamiteitenplan biedt hierbij houvast.

Hoe maak ik een Calamiteitenplan op maat?

Elke werksituatie is anders. Daarom moeten organisaties zelf de risico's inventariseren en de richtlijnen toepassen. Soms zijn er goede redenen om van een richtlijn af te wijken en maatregelen te treffen die aansluiten bij de eigen organisatie. De kracht van het gebruiken van een checklist is dat je dit dan bewust doet. Vergeet niet om afwijkingen beargumenteerd vast te leggen in de Taak Risico Analyse (TRA). De TRA kun je gebruiken bij werkinstructies. Ook kun je bij calamiteiten de Inspectie SZW uitleggen waarom je het Calamiteitenplan zo hebt opgesteld.

2 Checklist Veldhulpverlening (VHV)

☐ STAP 1 ■ Neem de basismaatregelen	8
• Risico-inventarisatie & -evaluatie (RI&E)	8
• Restrisico's	8
☐ STAP 2 ■ Beoordeel de gehele situatie en neem maatregelen	9
• Bereikbaarheid	9
> Locatiebepaling	
> Slecht vindbaar voor hulpdiensten	9
> Onbereikbaar voor hulpdiensten	10
• Risicoscore	10
> Risico's per arbeidsmiddel en werkzaamheid	10
> Speciale omstandigheden die extra risico opleveren	10
> Maak zo nodig een Taak Risico Analyse	10
> Bepaal de maatregelen met de risicoscore:	11
- <i>Aanwezigheid en vereiste vaardigheid van hulpverleners</i>	
- <i>Eisen aan de bhv-Organisatie</i>	
• Omgeving	12
• Groepen veldwerkers	12
> Afspraken met groepsleden	12
> Alleen werken	12
• Organisatie en middelen	13
> EHBO-middelen	13
> Communicatie	13
> AED	13
- <i>Verplicht?</i>	
- <i>Waar nodig?</i>	
> Vastleggen en oefenen Calamiteitenplan	13
☐ STAP 3 ■ Organiseer voldoende hulpverleners	14
• Functies hulpverleners	14
• Aantal hulpverleners bij beheerwerkzaamheden	14
• Norm bij beheerwerkzaamheden	14
• Aantal hulpverleners bij werkdagen en evenementen	15
• Plotselinge ziekte of afwezigheid van hulpverlener	15
• Samenwerking met bhv'ers van andere organisaties	15
☐ STAP 4 ■ Train de hulpverleners	16
• Welke training bij welke werkzaamheden?	16
> Veilig werken buiten	16
> Veldhulpverlening (VHV-1 en/of VHV-2)	16
• Herhaling trainingen Veldhulpverlening	17
☐ STAP 5 ■ Zorg voor alarm- en nood-kaarten en Calamiteitenplan op locatie	18
• Alarm- en noodkaarten	18
• Calamiteitenplan	18
▶ Deze checklist is te downloaden als printbare pdf en voor gebruik op je mobiel. Ga naar https://www.vbne.nl/producten/2/	

3 Calamiteitenplan, stap voor stap

STAP 1 ■ Neem de basismaatregelen

Neem in elk geval de basismaatregelen uit de Arbocatalogus Bos en Natuur- Bedrijfs-hulpverlening en Veldhulpverlening.

Risico-inventarisatie & -evaluatie (RI&E)

Werkgevers zijn volgens de Arbowet verplicht een schriftelijke RI&E te maken. Werkgevers moeten dus onderzoeken of het werk gevaar kan opleveren of schade kan veroorzaken aan de gezondheid van de werknemers. Op basis hiervan moeten zij beheersmaatregelen nemen.

Restrisico's

Naast de risico's die werkgevers kunnen voorzien zijn er nog rest-risico's: de risico's op calamiteiten waartegen werkgevers geen maatregelen kunnen nemen. Op basis van calamiteitenscenario's bepalen werkgevers de organisatie van de veldhulp- verlening.

STAP 2 ■ Beoordeel de situatie en neem maatregelen

Beoordeel de situatie waarin wordt gewerkt in bos of natuur. Bij een ongeval of andere calamiteit moet er zo snel mogelijk de juiste veldhulpverlening zijn en andere noodzakelijke hulp komen. Neem gepaste maatregelen, zodat dit mogelijk is.

Bereikbaarheid

Snelle, accurate en betrouwbare locatiebepaling is belangrijk voor hulpdiensten om in nood snel en efficiënt te kunnen helpen.

› Locatiebepaling

Als u 112 belt, weet de meldkamer automatisch uw locatie. U moet dan wel bellen met een telefoon met Advanced Mobile Location (AML). Dit werkt op Androidtelefoons (met minimaal versie 4.0) en op iPhones (met minimaal IOS versie 13). Als AML niet op de telefoon zit, moeten organisaties maatregelen nemen om hun positie te kunnen doorgeven.

De meldkamer zal voor het sturen van hulpdiensten de beller ook vragen waar hij zich bevindt. Locaties zonder adres of coördinaten zijn lastiger aan te geven. Zorg daarom dat de juiste coördinaten van de werklocatie bekend zijn.

- ▶ Controleer of u op uw werklocatie bereik heeft met uw mobiele telefoon
- ▶ Bel 112 met een telefoon met AML.
- ▶ Veldwerkers en thuisbasis moeten altijd weten waar ze zijn. Geen adres? Zorg dat het dichtstbijzijnde postcode en huisnummer of coördinaten bekend zijn bij de veldwerkers en medewerkers in de beheerschuren en -kantoren.
- ▶ Stem van te voren af met de veiligheidsregio welke type locatiebepaling veldwerkers gebruiken. Niet alle veiligheidsregio's werken met GPS, maar maken bijvoorbeeld gebruik van rijksdriehoekcoördinaten of lengte-/ breedtegraden.

› Slecht vindbaar voor hulpdiensten

Bij een ongeval kan het, afhankelijk van het letsel bij het slachtoffer, noodzakelijk zijn om via 112 een ambulance op te roepen. Zorg dat er een Global Positioning System (GPS) of duidelijke overzichtskaarten aanwezig zijn op de werkplek en op de 'thuisbasis'. Geef daarbij de route voor de ambulance naar de werkplek aan.

Wanneer de hulpdiensten de locatie niet gemakkelijk kunnen vinden, moeten de hulpdiensten worden opgevangen aan de openbare weg en via (bos)paden naar de geïsoleerde locatie worden geleid.

› Onbereikbaar voor hulpdienst

Zo mogelijk kan het slachtoffer vervoerd worden naar de openbare weg of de spoedeisende hulp. Is het slachtoffer niet te vervoeren en kunnen de hulpdiensten niet met hun vervoermiddel de locatie bereiken, bijvoorbeeld bij vaarland? Breng dan het ambulancepersoneel naar de geïsoleerde locatie. Bekijk ook of een traumahelikopter in de buurt kan landen.

- ▶ **Loop alle mogelijke scenario's na voor bereikbaarheid van hulpdiensten.**
- ▶ **Stuur een medewerker naar het dichtstbijzijnde adres om hulpdiensten op te vangen en te begeleiden naar het slachtoffer.**
- ▶ **Vervoer het slachtoffer naar dit adres als dat mogelijk is.**

Risicoscore

Bepaal altijd de risicoscore van de werkzaamheden nadat de beheersmaatregelen zijn genomen. De risicoscore weerspiegelt de kans op een calamiteit en de ernst van het letsel van veldwerkers bij een calamiteit.

› Risico's per arbeidsmiddel en werkzaamheid

Bepaal welke arbeidsmiddelen de veldwerkers gebruiken en welke gevaren en mogelijke letsels daarbij kunnen ontstaan.

› Speciale omstandigheden die extra risico opleveren

Neem bij het bepalen van de risicoscore ook de omstandigheden mee die extra risico opleveren.

› Taak Risico Analyse

Voor risicovolle werkzaamheden die niet beschreven staan, moet je zelf een Taak Risico Analyse (TRA) maken. Deze analyse levert een risicoscore op voor deze werkzaamheden.

Een stappenplan voor het opstellen van een TRA vind je in de bijlage.

› **Wanneer is een Taak Risico Analyse nodig?**

- Bij werkzaamheden waarvoor geen procedures zijn. Denk aan:
 - › Werkzaamheden waarbij er kans is om in aanraking te komen met criminaliteit
 - › Het verzorgen van excursies, bijvoorbeeld op het Wad
 - › Werkzaamheden op locaties met veel publiek
- Voor aanvang van nieuwe projecten
- Bij aanschaf van nieuwe machines
- Bij het opstellen en evalueren van specifieke werkprocedures waarin de Arbocatalogus niet voorziet
- Wanneer dit voorgeschreven is in een vergunning

› **Bepaal de maatregelen met de risicoscore**

Aan de hand van de risicoscore weet je welke maatregelen nodig zijn. Je weet dan:

- of er altijd iemand in de directe omgeving moet zijn.
- aan welke eisen de veldhulpverlener moet voldoen.
- wat nodig is in de BHV-organisatie
- welke middelen nodig zijn. Denk aan: de inhoud van de EHBO-koffer, reddingsboeien of communicatiemiddelen.

▶ **De risicoscore heeft invloed op de organisatie van noodhulp op locatie én op de thuisbasis.**

TABEL 1 RISICOSCORE EN MAATREGELEN

RISICOSCORE	TYPE HULP	MAATREGEL	BHV-ORGANISATIE
1 Zeer risicovol	Acute levensreddende hulp noodzakelijk	Veldhulpverlener altijd aanwezig binnen gezichtsveld of gehoorsafstand	› Meldingen van medewerkers kunnen ontvangen. › Bekend met positie van werkzaamheden.
2 Risicovol	Directe hulp noodzakelijk	Veldhulpverlener aanwezig bij het werk. Hij kan worden opgeroepen, bijv. Via mobiele telefoon of roepen.	› Aanwijzen hulpverleners en bepalen opleidings-eisen.
3 Mogelijk risico aanwezig	Zelfstandig inroepen van hulp mogelijk	Veldhulpverlener kan worden opgeroepen	› Communicatiemiddelen.
4 Klein risico aanwezig	Geen directe hulp nodig	Hulpverlening kan worden bereikt of hij kan zichzelf helpen.	Hetzelfde als in risicoscore 1 t/m 3, zonder: 'Meldingen van medewerkers kunnen ontvangen'.

Deze tabel is afgeleid van de risico-methode Fine en Kinney.

Omgeving

Risico's verschillen bij de omstandigheden rond locaties. Dit kan invloed hebben op de bereikbaarheid van hulpdiensten. Ook kan het invloed hebben op de risicoscore van de werkzaamheden.

› Omgevingsfactoren:

- Bodemgesteldheid (drassig terrein, zandgrond, waterkant, enz.)
- Obstakels (dood liggend hout, takkenrillen, afzettingen, onregelmatig terrein)
- (On)verharde wegen (werken langs de weg, onverharde wegen, fietspaden, wandelpaden)
- Hellingen en taluds
- Beplanting (giftige en stekelige planten, hoge beplanting zoals rietlanden, enz.)
- Dieren (teken, wespen, eikenprocessierups, bijen, grote grazers enz.)
- Zoönosen (infectieziekten die van dier op mensen kunnen overgaan, zoals de ziekte van Lyme, Q-koorts en toxoplasma)
- Aanwezigheid van publiek (wandelaars, sporters, loslopende honden)
- Weersomstandigheden (koud, warm, zonkracht, nat, wind, onweer, sneeuw)

▶ **Kijk om je heen. Niet alleen de werkplek zelf, maar ook de omgeving kan risico's opleveren en invloed hebben op de organisatie van noodhulp.**

Groepen veldwerkers

De groeps grootte, -ervaring en -samenstelling bij beheerwerkzaamheden kan variëren. Soms wordt er gewerkt met bijzondere doelgroepen, zoals jeugdigen, ouderen en anderstaligen. De groepskenmerken hebben invloed op de organisatie van de veldhulpverlening.

› Afspraken met groepsleden

Maak altijd goede afspraken met de groep over in welke situaties er met hoeveel mensen moet worden gewerkt.

› Alleen werken

Besteed speciale aandacht aan alleen werken. Denk aan:

- opleiding en instructie veldhulpverlening
- beschikbaarheid en onderhoud van hulpverleningsmiddelen
- communicatiemiddelen en te gebruiken telefoonnummers
- toezicht door en contact met het bedrijf, terreineigenaar

▶ **Controleer of iedereen de regels weet.**

▶ **Voorkom zoveel mogelijk alleen werken**

Organisatie en middelen

› EHBO-middelen

Het is wettelijk verplicht om op de werklocatie voldoende EHBO-middelen te hebben. Voor veldhulpverlening geldt de EHBO A-doos als basis, met aanvullingen afhankelijk van de specifieke veldsituatie en werkzaamheden. Denk aan bijvoorbeeld aan excursies met kinderen of takkenrillen.

- ▶ [Raadpleeg de verbandrichtlijnen 2016 van het Oranje Kruis. Hiermee kun je goed inschatten welke EHBO-middelen in jouw situatie nodig zijn.](#)

› Communicatie

Zorg ervoor dat de communicatiemiddelen goed werken op de werklocatie. Zorg bijvoorbeeld voor een opgeladen mobiele telefoon met voorgeprogrammeerde nummers. Is er geen of slecht bereik met een mobiele telefoon op de werklocatie? Verken dan voorafgaand aan de werkzaamheden op welke dichtstbijzijnde plek er wel bereik is.

- ▶ **Communiceer met de thuisbasis, bijvoorbeeld over het begin en einde van de werkzaamheden.**

› AED

Met een Automatische Externe Defibrillator (AED) kun je mensen na een hartstilstand of hartritmestoornis reanimeren. Een AED geeft instructie bij het reanimeren. Iedereen kan en mag hem gebruiken, ook zonder training. Reanimeren zonder AED is namelijk moeilijker dan met AED.

- ▶ **Bij kinderactiviteiten in de buurt van water, moet een AED zijn met elektroden die ook geschikt zijn voor kinderen.**

AED verplicht?

Een AED is niet verplicht bij veldwerkzaamheden, maar soms wel aan te raden. Een AED wordt aanbevolen op plaatsen waar de kans groter is op mensen met een hartstilstand of hartritmestoornissen. Indicaties daarvoor zijn:

- Aanwezigheid van mensen boven de 60
- Werkzaamheden met meer dan normale inspanning
- Grote aantallen (gezonde) personen

Waar nodig?

Bij werkzaamheden waar 10 of meer beheermedewerkers/-vrijwilligers samenwerken

- Bij evenementen met meer dan 100 personen

› Vastleggen en oefenen Calamiteitenplan

Leg de maatregelen die de werkgever moet nemen vast in een Calamiteitenplan. Het gebruik van checklists is daarbij handig. Veldwerkers moeten minimaal één maal per jaar oefenen met de maatregelen en deze moeten geëvalueerd worden. Zo nodig wordt het Calamiteitenplan verbeterd.

- ▶ **Zet alvast in je agenda voor de komende jaren: EHBO-koffer checken en oefening Calamiteitenplan.**
- ▶ **Leg alarm- of noodkaarten klaar. Hierop staat hoe medewerkers hulpdiensten kunnen inschakelen.**

STAP 3 ■ Organiseer voldoende veldhulpverleners

De Arbowet schrijft voor dat het aantal veldhulpverleners wordt bepaald op basis van de risico's. Deze staan in de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) van de organisatie.

Functies hulpverleners

Er moeten voldoende hulpverleners zijn om:

- direct hulp te verlenen aan getroffen mensen bij een incident of calamiteit. Bij ernstige situaties verlenen zij hulp, totdat externe (professionele) hulpverleners ter plaatse zijn.
- de gevolgen van het incident zoveel mogelijk te beperken.

Aantal hulpverleners bij beheerwerkzaamheden

Het bepalen van het aantal veldhulpverleners dat nodig is, is maatwerk en moet worden meegenomen in de RI&E. Beheerwerkzaamheden in de terreinen van bos- en natuurorganisaties kennen de grootste risico's. Naast beheermedewerkers zijn hier veel vrijwilligers aanwezig. De risicoscore is onder meer afhankelijk van:

- de ervaring en vaardigheden van de medewerkers en vrijwilligers
- de aard van de werkzaamheden
- de bereikbaarheid van de locatie

Norm bij beheerwerkzaamheden

Er bestaat geen regel voor het aantal veldhulpverleners dat op een werklocatie beschikbaar moet zijn, omdat elke situatie anders is. Bij risicovol werk, zoals kettingzagen, is bijvoorbeeld minimaal één gediplomeerde hulpverlener onvoldoende. In die situatie moet de één immers altijd de ander kunnen helpen.

- ▶ Het aantal benodigde hulpverleners is afhankelijk van de RI&E, de aard van de werkzaamheden en het beleid van een organisatie. Ga daarom vooraf na wat de risico's zijn van het werk. Richt daarop de aanwezigheid van het aantal hulpverleners in.
- ▶ Veranderen de werkzaamheden, de locatie of de groep? Ga terug naar stap 2 en beoordeel de situatie opnieuw.

Aantal hulpverleners bij werkdagen en evenementen

Natuurbeschermingsorganisaties die terreinen beheren, organiseren regelmatig werkdagen voor speciale groepen zoals scholen. Ook zijn er bedrijfswerkdagen, Natuurwerkdag, NLDoet dag enz. Daarnaast organiseren natuurbeschermingsorganisaties speciale evenementen voor beheerwerkzaamheden. Het is raadzaam om een RI&E voor evenementen op te stellen. Afhankelijk van de risico's moeten er voldoende en bij de situatie passende opgeleide hulpverleners ingeschakeld worden.

- ▶ **Evenementenvergunningen** vermelden vaak hoeveel bhv'ers en EHBO'ers aanwezig moeten zijn. Dit kan afwijken van het aantal dat nodig is volgens de eigen RI&E.

Plotselinge ziekte of afwezigheid van hulpverlener

Hulpverlening moet gepland aanwezig zijn. Dat betekent dat in de planning met vakanties, ziekte e.d. rekening wordt gehouden. Bij plotselinge ziekte of afwezigheid kunnen risicovolle activiteiten niet doorgaan. De aanwezigheid van een bhv'er is noodzakelijk bij werkzaamheden met risicoscore 1 en 2. Bij activiteiten met een risicoscore van 3 of 4 hoeft de locatie niet gesloten te worden of het werk uitgesteld te worden. De hulpverlening moet dan wel op een andere wijze zijn geborgd.

Samenwerking met hulpverleners van andere organisaties

Organisaties kunnen bij activiteiten met een laag risico gebruik maken van hulpverleners van omliggende organisaties. Zij kunnen hierover schriftelijke afspraken maken. Zorg daarbij in ieder geval dat de overige medewerkers en vrijwilligers instructie gehad hebben wat te doen bij een calamiteit of incident. Let er op dat alarm- of noodkaarten met de belangrijke telefoonnummers op een zichtbare plek hangen.

- ▶ **Geef regelmatig een korte instructie** aan medewerkers en vrijwilligers die geen veldhulpverlener zijn. Ook zij moeten weten wat te doen bij een calamiteit.
- ▶ **Als er geen hulpverlening is, moeten** vrijwilligers en medewerkers altijd 112 bellen.

STAP 4 ■ Train de hulpverleners

Iedere organisatie heeft een eigen bhv-beleid. De Risico Inventarisatie en Evaluatie bepaalt het bhv-beleid van een organisatie met daarin:

- de bhv-coördinator
- de bhv-functies
- de middelen
- de benodigde opleidingen

Welke opleiding bij welke werkzaamheden?

De Arbowet vereist dat medewerkers met hulpverleningstaken voldoende zijn opgeleid voor hun taken. Er zijn drie opleidingen:

- ‘Veilig werken buiten’
- Veldhulpverlening (VHV-1, basis)
- Veldhulpverlening (VHV-2, aanvullend)
- VHV-1 betreft een basisopleiding voor alle hulpverlening bij arbeid in het veld. VHV-2 biedt hierop een aanvulling, specifiek gericht op bepaalde risicovolle werkzaamheden in het veld.

- ▶ **Stel voor je eigen specifieke werksituatie één VHV-opleiding samen voor iedereen die werkzaam is in het veld.**
- ▶ **Zoek in Tabel 2 op welke training nodig is bij welke werkzaamheden.**

› ‘Veilig werken buiten’

Het is aan te bevelen dat alle medewerkers in iedere organisatie de e-learning ‘veilig werken buiten’ volgen van ‘Leer je Groen’ of een soortgelijke opleiding.

› Veldhulpverlening – 1 Basistraining (VHV-1)

Veldhulpverlening 1 (VHV-1) is een training voor de basisvaardigheden voor de meest voorkomende werkzaamheden in bos en natuur. De training is geschikt voor:

- alle medewerkers en vrijwilligers die in opdracht van de organisatie of de beheer-eenheden werkzaamheden uitvoeren. Waar nodig kunnen operationeel leidinggevendend ook belast worden met de taak van veldhulpverlener.
- vrijwillige boswachters.
- schippers, wadloopgidsen en begeleiders van excursies die in geïsoleerde omstandigheden werken. Vrijwillige gidsen krijgen geen training Veldhulpverlening 1.

- ▶ **Meestal is de norm: Op een werklocatie per 10 medewerkers is 1 medewerker aanwezig met een opleiding VHV-1.**

› Veldhulpverlening (-2)

VHV-2 is een aanvullende training die speciaal is gericht op de verwondingen door zeer risicovolle werkzaamheden. De invulling van deze training is afhankelijk van de risico's die in de RI&E worden beschreven. De training is dus maatwerk. Zeer risicovolle werkzaamheden zijn onder meer:

- werken met de kettingzaag
- werken op hoogte
- werken met de lier

Meer informatie over VHV-trainingen vind je in de [Richtlijn voor standaardisatie Praktijkopleidingen](#).

TABEL 2: WERKZAAMHEDEN EN TRAINING

Algemeen voorkomende werkzaamheden	E-learning 'Leer je Groen' Veilig Werken Buiten	VHV-1 Veldhulpverlening, basis	VHV-2 Veldhulpverlening aanvullend
Beheerwerkzaamheden			
Monitoring, inventarisaties, enz.	×		
Eenvoudige beheerwerkzaamheden	×	◆	
Risicovolle beheerwerkzaamheden	×	◆	afh. van beleid en risicoscore
Werkzaamheden met publiek			
Gastheer buiten/excursies	×	◆	
Buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA)	×	◆	
Gids	×	afh. van risico facultatief/aanbevolen	
Schipper, wadgids	×	◆	

× Alle medewerkers en vrijwilligers worden gestimuleerd om de e-learning module 'Veilig werken buiten' te doorlopen.

◆ Opgeleide veldhulpverleners volgen de training VHV-1 en de 2-jaarlijkse herhaling.

Herhaling trainingen Veldhulpverlening

Trainingen voor Veldhulpverlening (VHV-1 en 2) kunnen elke twee jaar worden herhaald. Afhankelijk van de risicobeoordeling uit de RI&E kunnen (onderdelen van) de trainingen jaarlijks herhaald worden. De herhalingsfrequentie moet worden opgenomen in het Calamiteitenplan.

STAP 5 ■ Zorg voor alarm- en noodkaarten en Calamiteitenplan op locatie

Op alle werkplekken op de terreinen moet een alarm- of noodkaart aanwezig zijn. Hierop staan de belangrijke telefoonnummers en een korte instructie wat te doen bij een calamiteit.

Alarm- of noodkaarten

Voor de werklocaties is er een alarm- of noodkaart aanwezig. Hierop staat minimaal:

- hoe hulpdiensten naar de toegang kunnen komen van een werklocatie in geïsoleerde gebied. Dit is bijvoorbeeld de postcode van een bospad of een aanlegpunt voor een boot bij vaarland.
- gegevens van de dichtstbijzijnde huisarts of EHBO-post.
- landelijke servicenummer van de politie bij geen spoed: 0900-8844.
- 112- noodnummer.

Calamiteitenplan

Op basis van het Plan van Aanpak van de RI&E wordt er een Calamiteitenplan voor de hulpverlening per locatie gemaakt. Dit is dus maatwerk. Bij elke beheereenheid, vrijwilligersteam en bij elke veldactiviteit moeten een Calamiteitenplan en nood- of alarmkaart aanwezig zijn. Deze moeten direct voorhanden zijn voor het geval de Inspectie SZW, brandweer, milieudienst of andere hulpdienst ernaar vraagt.

- Stop de alarmkaarten en het Calamiteitenplan in de EHBO-koffer. Zo heb je ze altijd paraat.

4 Meer weten

Afkortingen en begrippen

AED	Automatische Externe Defibrillator
AML	Advanced Mobile Location
Bhv	Bedrijfhulpverlening
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongelukken
GPS	Global Positioning System
HGA	Hulpverlening Geïsoleerde Arbeid (nu: Veldhulpverlening)
I(nspectie)SZW	Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
LMRA	Laatste Minuut Risico Analyse
RI&E	Risico Inventarisatie en Evaluatie
TRA	Taak Risico Analyse
VBNE	Vereniging van bos- en natuurterreineigenaren
VGM	Veiligheid, Gezondheid en Milieu
VHV-1	Veldhulpverlening - 1 Basistraining
VHV-2	Veldhulpverlening - 2 Aanvullende training

Arbocatalogus Bos en Natuur In een Arbocatalogus beschrijven werkgevers en werknemers op eigen initiatief hoe ze voldoen aan doelvoorschriften van de overheid voor veilig en gezond werken. Een doelvoorschrift is een norm in de wet waaraan bedrijven zich moeten houden.

Calamiteitenplan In de Arbowet staat dat de werkgever verplicht is adequate bedrijfhulpverlening te organiseren. Een calamiteitenplan betreft een draaiboek waarin systematisch is aangegeven hoe de hulpverlening georganiseerd is en wat er moet gebeuren als een calamiteit zich voordoet. Een goed voorbereide hulpverlening draagt bij aan het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van een calamiteit voor mensen.

E-learning platform: Leer je Groen	De e-learning modules op Leer je Groen bieden de mogelijkheid van laagdrempelig, online leren, waar en wanneer het mensen zelf uit komt. Op Leer je Groen vind je modules over o.a. veilig werken. De e-learning modules zijn gratis toegankelijk voor werknemers en vrijwilligers van organisaties die aangesloten zijn bij het e-learning platform Leer je Groen.
Fine en Kinney	Met de methode van Fine en Kinney wordt een risico-inschatting gemaakt op basis van drie variabelen: waarschijnlijkheid van het risico, blootstellingsduur en effect.
Risicoscore	Klassenindeling van risico's bij het uitvoeren van werkzaamheden. Hierbij wordt de risicoscore bepaald aan de hand van een aantal risicopunten.

Bijlage: Taak Risico Analyse (TRA)

Er worden vier fases onderscheiden bij het opstellen van een Taak Risico Analyse (TRA).

1 INVENTARISERENDE FASE

Stap 1: Wanneer moet een bedrijf volgens de Arbowet een TRA uitvoeren?

- Werkgevers zijn verplicht een TRA op te stellen bij risicovolle werkzaamheden die nog niet beschreven zijn in de bestaande werkprocedures of werkinstructies.
- Een TRA is verplicht bij nieuwe werkzaamheden, waarvan de risico's nog onbekend zijn.

Stap 2: Wie stelt een TRA op?

- Medewerkers melden het werk of de taak waar een TRA voor nodig is bij hun leidinggevende. Bij voorkeur melden ze het werk of de taak al bij de werkvoorbereiding of offertevorming. Hierdoor worden de maatregelen voorafgaand aan het werk beschreven en is er geen vertraging in de uitvoering.
- De Leidinggevende geeft aan een werknemer(s) met expertise opdracht de TRA op te stellen.

Stap 3: Beschrijving van het werk of de taak

- Preventiemedewerkers en collega's met expertise van het werk beschrijven de werkzaamheden. Zij besteden daarbij aandacht aan de aard van het werk, de omstandigheden van de werkplek en omgeving, complexiteit, enz.

Stap 4: Analyse van de aanwezige risico's van werk of taak

- Medewerkers bepalen en inventariseren de risico's. Het is belangrijk dat ook de nieuwe (verwachte) risico's in kaart worden gebracht, zodat een volledige TRA ontstaat.

Stap 5: Besluit tot wegnemen of beheersbaar maken van risico's

- Medewerkers beschrijven hoe risico's weggenomen kunnen worden. Sommige risico's kunnen namelijk verholpen worden of beheersbaar worden gemaakt, zodat deze aanvaardbaar worden.

Stap 6: werkvoorbereiding

- Medewerkers bedenken een goede volgorde van de uitvoering van de werkzaamheden.

Stap 7: Vaststellen TRA

- De TRA wordt zo nodig voorgelegd aan de VGM-medewerker en vastgesteld door de leidinggevende.

2 WERK VOORBEREIDENDE FASE

Stap 8: Communicatie

- Alle uitvoerende medewerkers krijgen instructie over de TRA en de beheersmaatregelen. De beheersmaatregelen en de vereiste persoonlijke beschermingsmiddelen worden benoemd. De betrokken medewerkers tekenen voor de instructie op een aftekenlijst. Een voorbeeld hiervan is het Formulier Taak Risico Analyse op het einde van deze bijlage.
- Naast de instructie vooraf, is er op de werkplek een LMRA.

3 AFSLUITENDE FASE

Stap 9: Evalueren en documenteren

- Een TRA wordt altijd geëvalueerd met alle betrokken medewerkers.
 - › Er zijn evaluaties nadat de werkzaamheden met de veiligheidsmaatregelen twee tot drie keer zijn beproefd in de praktijk.
 - › Besproken wordt of de werkzaamheden zijn uitgevoerd conform de voorschriften en de werkinstructie(s) in de TRA.
 - › Besproken wordt of er onvoorziene omstandigheden zijn voorgekomen met een verhoogd veiligheidsrisico. Aangegeven wordt hoe er met deze veiligheidsrisico's is omgegaan en hoe deze in de toekomst kunnen worden voorkomen.
 - › Na de evaluatie kan de TRA worden omgezet in een Arbo-procedure. Dit gebeurt altijd als de verwachting is dat de werkzaamheden vaker worden uitgevoerd.

4 TOEZICHT

Een TRA wordt opgesteld en schriftelijk vastgelegd in de werkvoorbereiding. Werkprocedures worden geëvalueerd of er worden nieuwe werkprocedures opgesteld. De leidinggevende of coördinator is ervoor verantwoordelijk dat de TRA wordt toegepast. Hij houdt toezicht op de uitvoering van de vastgestelde procedure.

Formulier Taak Risico Analyse

Opgesteld door	Naam	Paraaf gezien	Omschrijving taak:	Projectnaam	
Opsteller				Projectnummer	
Akkoord leidinggevende					
Akkoord VGM Functionaris					
Risicovolle activiteit of taak	Beschrijving risico of gevaar	Beheersmaatregelen en werkafspraken		Uitgevoerd d.d.	Besproken met betrokkenen d.d.
Namen van betrokkenen		Handtekening voor instructie over bovenstaande werkafspraken			
Instructie gegeven door:	Naam:		Datum:		
	Handtekening:				

